

**ZAMONAVIY DARS JARAYONIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISH**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10975836>

Xamrayeva Nazira Ravshovna

JDPU

Annotatsiya: *Ushbu maqolada hozirgi ta'lim-tarbiya muassasalarining o'quv-tarbiyaviy jarayonida innovatsion zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari yoritilgan.*

Аннотация *В данной статье указывается необходимость обращение внимание на использование инновационных технологий в учебно-воспитательном процессе в учебно-воспитательных учреждениях.*

Abstract: *This article deals with significant features of using innovative technologies during teaching process of educational institutions.*

Kalit soʻzlar: *pedagog, shaxs, jamoa, jarayon, zamonaviy usul, sayr, texnologiya, oʻyin.*

Ключевые слова. *Педагог, личность, коллектив, процесс, метод, прогулка, технология, игра.*

Keywords. *Educator, person, community, process, method, trip, technology. play*

Innovatsiya (inglizcha «innova»-yangilik kiritish, yangiliklar) tushunchasi bugungi kunda keng qoʻllanilayotgan iboralarlan biri. Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayon hamda oʻqituvchi va oʻquvchi faoliyatiga yangilik, oʻzgarishlar kiritish va uni amalga oshirishda interaktiv metodlardan foydalanishdir.

Pedagogik xamkorlik jarayoni oʻziga xos xususiyatlarga ega boʻlib, ularga quyidagilar kiradi:

- oʻquvchini dars davomida befark boʻlmaslikka, mustaqil fikrlash, ijod etish va izlanishga undash;
- oʻkuvchilarni oʻquv jarayonida bilimga boʻlgan qizikishlari doimiy ravishda har masalaga ijobiy yondashgan holda kuchaytirish;
- pedagog va oʻquvchining xamisha hamkorlikdagi faoliyatini tashkillashtirish.

Skaraboy texnologiyasi-skarabey interaktiv texnologiya boʻlib, u oʻquvchilarda fikriy bogʻliqlik, mantik, xotiraning rivojlanishiga imkoniyat yaratadi, qandaydir muammoni xal kilishda oʻz fikrini ochik va erkin ifodalash mahoratini shakllantiradi. Mazkur texnologiya oʻquvchilarga mustakil ravishda boʻlimning sifati va tasavvurlarni aniqlash imkonini beradi. U ayni paytda turli gʻoyalarni ifodalash xamda ular orasidagi bogʻliqliklarni ochishga imkon yaratadi. Skarabey texnologiyasi koʻp tarmoqli boʻlib, undan oʻkuv materalinig turli bosqichlarini oʻrganishda foydalaniladi:

- boshida – o'quv faoliyatini rag'batlantirish sifatida (akliy hujum);

- mavzuni o'rganish jarayonida – uning mohiyati, tuzilishi va mazmunini belgilash, ular orasidagi asosiy qismlar, tushunchalar, aloqalar xarakterini aniqlash, mavzuni yanada chuqurroq o'rganish, yangi jixatlarini ko'rsatish;

- oxirida – olishgan bilimlarni mustaxkamlash va yakunlash maksadida. Bunda faoliyatning fikrlash, bilish xususiyatlari inobatga olgan holda reflektiv kuzatishlarni amalga oshiradi, faol ijodiy izlash va fikriy tajriba o'tkazish imkoniyatlariga ega bo'ladi.

Metodning asosiy tamoyili va qoidasi barcha ishtirokchilari ishlab chiqqan g'oyalar talqinini mutloq taqiqlash, xar qanday luqma va hazil mutoyibani rag'batlantirishdir. Bu metoddan foydalanishning muvafaqqiyati ko'p jixatdan o'kituvchi mashg'ulot raxbariga bog'liq. Fikrlar xujumi ishtirokchilari mikdori 15 kishidan oshmasligi kerak. Mashg'ulotning davomiyligi bir soatgacha bo'lishi mumkin.

Bumerang texnologiyasi. Mazkur texnologiya bir mashg'ulot davomida o'quv materialini chuqur va yaxlit holatda o'rganish, ijodiy tushunib etish, erkin egallashga yo'naltirilgan. U turli xarakterga (muammoli, munozarali, turli mazmunli) ega bo'lgan mavzularni o'rganishga yarokli bo'lib, o'z ichiga og'zaki va yozma ish shakllarining turli topshiriklarni bajarishi, navbat bilan o'quvchi yoki o'qituvchi roli bo'lishi, kerakli ballni to'plashiga imkoniyat beradi.

«Bumerang» texnologiyasi tankidiy fikrlash, mantiqiy shakllantirishga imkoniyat yaratadi; xotirani, fikrlarni, goyalarni, dalillarni yozma va og'zaki shakllarda bayon qilish ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Ta'lim bilan bir qatorda mazkur metod tarbiyaviy xarakterdagi qator vazifalarni amalga oshirish imkonini beradi: jamoa bilan ishlash mahorati, muomalalik, xushfe'llik, ko'nikuvchanlik, o'zgaralar fikriga xurmat, faollik rahbarlik sifatlarini shakllantirish, ishga ijodiy yondashish, o'z faoliyatining samarali bo'lishiga qiziqish, o'zini xolis baholash.

Asosiy tushunchalar quyidagilar:

Ochiq savollar muomala, so'zlashuvni davom ettirishga imkon beradi. Ularda qisqa bir xilda javob berish mumkin emas.

Yopiq savollar. Bu savollar oldindan «xa» yoki «yo'k» tipidagi to'g'ri, ochiq javoblarni berilgan ko'zda tutadi.

Ko'ndalang so'roq bir-biriga guruxlab beriluvchi qisqa savollar qatori bo'lib, bu o'ziga xos axborotlar izlash hamda dalillarni. Opponentlar pozitsiyasini aniqlash va muayyan qarorlar qabul qilish uchun ajoyib imkoniyatdir. Ko'ndalang so'roq paytida munozaraga kirishi mumkin emas. Bu vaqtda faqat savollar beriladi, munozaraga kirishilmaydi.

«Veer» texnologiyasi - murakkab, ko'p tarmoqli, mumkin kadar muammo xarakteridagi mavzularni o'rganishga qaratilgan texnologiyadir. Uning mohiyati shundan iboratki, bunda mavzuning turli tarmoqlari bo'yicha bir yo'la axborot beriladi. Ayni paytda, ularning har bir jihati aloxida muxokama etiladi. Masalan ijobiy va salbiy tomonlari, afzalligi, fazilat va kamchiliklari, foyda va zararlari belgilanadi.

Bu interaktiv texnologiya tanqidiy, taxliliy, aniq mantiqiy fikrlashni yozma va og'zaki shaklda ixcham bayon etish, himoya kilishga imkoniyat yaratadi.

«Veer» texnologiyasi umumiy mavzuning ayrim tarmoqlarini muxokama qiluvchi kichik guruxlarning, xar bir qatnashuvchinin, guruxning faol ishlashiga qaratilgan.

«Veer» texnologiyasi mavzuni o'rganishning turli bosqichlarida foydalanish mumkin. Masalan,

- boshida: o'z bilimlarini erkin faollashtirish;
- mavzuni o'rganish jarayonida: uning asoslarini chuqur fahmlash va anglab etish;
- yakunlash bosqichida: o'z bilimlarni tartibga solish.

Ta'limdan tashkari «Elpig'ich» texnologiyasi tarbiyaviy xarakterdagi kator vazifalarni amalga oshirish imkonini beradi:

- jamoa, guruxlarda ishlash maxorati;
- muammolar, vaziyatlarni turli nuqtai nazardan muxokama qilish mahorati;
- murosali karorlarni topa olish maxorati;
- o'zgalar fikriga xurmat; xushmuomalalik; faollik; muammoga diqqatini jamlay olish maxorati.

Interaktiv metodlar-jamoa bo'lib fikrlash demakdir. Bu yangi pedagogik ta'sir etish usullari bo'lib, ta'lim mazmunining tarkibiy qismi hisoblanadi. bu metodlarning o'ziga xosligi shundaki, ular fakat pedagog va o'quvchi talablarning birgalikda faoliyat ko'rsatishi orkali amalga oshiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Avlayev O.Y., Jo'rayeva S.N., Mirzayeva S.R. "Ta'lim metodlari" T. "Navro'z". 2017
2. Asadova Y.M., Burxonova G.T. «Psixologik tashxis metodikalari» -T, 2001 y.
3. Jalolova G. «Bolalarni maktabga tayyorlashda noan'anaviy o'yinlardan foydalanish». –T. 2004 y
4. G'ulomov S. Axborot tizimlari va texnologiyalari.–T.: «Sharq», 2000 y.
5. Maraximov A.R., Raxmanqulova S.I. Internet va undan foydalanish.- Toshkent, 2001 y.
6. Abduqodirov A., Xaitov A., Rashidov R. Axborot texnologiyalari.- T.: «O'qituvchi», 2002 y.
7. Yo'ldoshev J.G', Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy qilish – T.: "Fan va texnika" 2008 y.

Foydalanilgan internet manbalari ro'yxati:

8. <https://minikar.ru/uz/horoscopes/razvitie-detei-doshkolnogo-vozhrasta-sovremennye-metodiki-ili/>
9. <https://cyberleninka.ru/article/n/maktabgacha-yoshdagi-bolalarga-bilim-berishda-pedagogik-texnologiyalarning-ahamiyati-nutq-o-stirish-mashg-ulotlari-misolida/viewer>